

BondsVademecum

Hoofdstuk 1.01 - Geschiedenis jiu-jitsu en judo

Datum: 1 juni 2019.

Oorsprong en geschiedenis van jiu-jitsu en judo

'Jiu-jitsu' (of 'jujutsu'/'jujitsu' en destijds ook bekend onder de namen 'yawara', 'tai-jutsu', 'wa-jutsu', 'komiuchi' e.a.) is een handig verdedigingswapen, want men heeft het altijd bij zich. Met jiu-jitsutechnieken kan een mens zich uitstekend verdedigen of een agressor uitschakelen. De verscheidene opvattingen over oorsprong en ontstaan van jiu-jitsu zijn vaak gebaseerd op verhalen over bepaalde scholen ('ryu') of op zeldzame en vaak niet betrouwbare manuscripten uit het Verre Oosten. Enige grond van waarheid zou het volgende kunnen zijn: jiu-jitsu is ontstaan uit een combinatie van twee factoren. De eerste is dat in Japan en het vaak door Japan bezette Korea het gewone volk geen wapens mocht bezitten. Men ging toen uit nood technieken ontwikkelen met landbouwgereedschap en de blote handen. Een tweede factor zou zijn dat in het feodale Japan (1300-1871) de Samurai-stand van krijgers en ordebewakers deze technieken verder ontwikkelde om zelfs na verlies van wapens een goede kans te hebben het gevecht te kunnen winnen.

Voorgeschiedenis

Ook volgens T. Shidachi (een leerling van Jigoro Kano) is de oorsprong van jiu-jitsu niet duidelijk en is de tijd van eerste uitvoering niet bekend. Het is naar zijn mening zonder twijfel een zuiver Japanse kunst en niet afkomstig uit China, zoals ook wordt beweerd, hoewel invloed van 'kempo', meegebracht door de Chinees Chin-Genpin (ca. 1659) buiten twijfel is. Het jiu-jitsu bestond buiten het vechten met een 'wakizashi' (een zeer kort zwaard) onder meer uit werpen, slaan, stoten (met vuist) en steken (met vingers), trappen, verwurgen, aanvallen op gewrichten (buigen en verdraaien) en het er onder houden van de tegenstander.

Er zijn voldoende gegevens, die aantonen dat jiu-jitsu in Japan door de Samurai werd ontwikkeld gedurende de feodale tijd (12e - 19e eeuw). Ingevolge hun positie (krijgsverrichtingen en handhaving van wet en orde) was jiu-jitsu voor hen een gemonopoliseerde training; nieuwe technieken werden zorgvuldig door hen als een familie- of schoolgeheim bewaard.

Aanvankelijk moeten de technieken tamelijk primitief zijn geweest, maar in de periode van de 16e - 19e eeuw waren er bekwame meesters, die scholen ('ryu') oprichtten, ieder naar zijn eigen opvatting met hun speciale technieken, die werden opgetekend in geheime geschriften ('densho').

De oudste school is de Takenouchi-Ryu (ca. 1532), waar 'kogusoku' werd beoefend. De Kito-Ryu is (vermoedelijk) opgericht in het midden van de 17e eeuw door Ibaragi. Fukuno Shichiroemon was de tweede leraar; hij leerde vermoedelijk van Chin-Genpin. Op deze school werd veel aandacht besteed aan 'nage-waza', terwijl ook 'kata' werden ontwikkeld. Terade van de Jikishin-Ryu had de naam judo reeds gebruikt, zoals sommige historische werken vermelden.

Andere bekende scholen waren Kiushin-Ryu, Sekiguchi-Ryu, Shibukawa-Ryu, Yoshin-Ryu en de Tenshin-Ryu.

Het is opvallend dat bijna al deze scholen zijn ontstaan in het hart van Japan. In de laatste helft van de 18e eeuw kreeg het jiu-jitsu eveneens vaste voet in diverse provincies, totdat het begon terug te lopen met de dreigende val van het feodalisme.

Japans isolement

Het eerste contact van het Westen met Japan was in 1552, toen een groep Portugezen landde op het eiland Tanegashima en vuurwapens invoerde. Tussen 1609 en 1613 werden de eerste handelsakkoorden gesloten tussen Japan, Holland, China en Engeland. Wetten van Shogun Iemitsu in 1633 verboden echter dat de Japanners zich buiten de grenzen zouden begeven.

In 1639 werden de Portugezen verbannen en spoedig ook alle andere Europeanen op de Hollanders na. Zij mochten onder strenge voorwaarden een bescheiden handelspost op het eiland Decima bij Nagasaki vestigen. Dit eiland was uit zeebodem opgeworpen, want 'barbaren' mochten niet op Japanse grond vertoeven.

In 1853 stuurde de Amerikaanse president Pierce een smaldeel onder bevel van Commodore Perry naar Japan en een jaar later stelde Japan onder druk van Amerika de havens open voor Amerikaanse schepen, waarmee de Westerse invloed in Japan definitief zijn intrede deed.

In 1867 kwam er een einde aan het feodalisme. Het feodalisme werd door de Shogun (soort gouverneur) toegepast en bestond eruit, dat de Shogun land en goederen leende aan zijn beambten. Als onderpand moesten kinderen of familieleden van deze beambten aan het hof van de Shogun verblijven. De laatste Shogun-regering van Tokugawa werd ontbonden en de keizerlijke autoriteit met de troonsbestijging door keizer Meiji volledig hersteld.

In de daarop volgende Meiji-periode met moderne opvattingen werd de Samurai een verboden groep (1871). Vele 'ryu' werden gesloten, sommige meesters pleegden zelfmoord, vele jongeren zochten een nieuw beroep, anderen verzamelden zich in benden en oefenden terreur uit.

Golven van reacties tegen radicale vernieuwingen brachten echter jiu-jitsu weer aan de oppervlakte, nadat het gedurende een tiental jaren vervallen was tot een relikwie van het verleden. De verdiensten werden opnieuw gezien; politie- en leger- en marine-autoriteiten toonden veel belangstelling en op dat ogenblik deed ook judo zijn intrede.

Voorbereidende studie (1876 - 1881)

Jigoro Kano, geboren op 28 oktober 1860 te Kikage, begon als 16-jarige te studeren aan de Keizerlijke Universiteit van Tokyo en behaalde op 21-jarige leeftijd zijn graad.

Hij deed aan vele sporten, waaronder baseball en gymnastiek, doch zijn lichaamsbouw en geringe fysieke mogelijkheden stonden grote prestaties in de weg. Hij had gehoord van jiu-jitsu, een kunst waarmee de fysiek zwakkere een tegenstander met herculische krachten zelfs zou kunnen verslaan, hetgeen hem zo aantrok dat hij in 1876 besloot jiu-jitsu te gaan beoefenen.

Als gevolg van de gewijzigde sociale omstandigheden in de Meiji-periode (zoals eerder vermeld) kostte het Jigoro Kano veel moeite goede leermeesters te vinden. Hij studeerde bij H. Fukuda en M. Iso op de Tenshin-Shinyo-Ryu en ging na de dood van M. Iso over naar de Kito-Ryu.

Als resultaat van zijn studie van 'sumo' en Europees worstelen introduceerde Kano de 'kata-guruma'. Daarna ontwikkelde hij de 'koshi-waza'. Niet tevreden ging hij door met onderzoeken, combineren, elimineren en systematiseren en introduceerde hij zijn ashi-waza.

Na 1900, als gevolg van overwinningen van de jiu-jitsu-vechter Tanabe in 'katame-waza', gaf hij daaraan grote aandacht; voordien had 'tachi-waza' de voorkeur.

Kano kwam tot de conclusie dat het jiu-jitsu van de diverse 'ryu' veel goeds had, doch lang niet volmaakt was; bovendien was de beoefening van het jiu-jitsu volgens de oude stijl feitelijk een harde, op vernietiging gerichte, gevechtscunst.

Na een grondige vergelijkende studie creëerde hij een nieuw systeem voor lichamelijke opvoeding en geestelijke vorming, waarin het wedstrijdelement een wezenlijk onderdeel bleef, doch nooit hoofdzaak mocht zijn. Het doel was het streven naar een volmaakte harmonie van lichaam en geest door toepassing van het principe 'doelmatig gebruik van energie, zowel geestelijk als lichamelijk'. Kano noemde het 'JUDO' 柔道, ervan uitgaande dat het niet alleen ging om 'jutsu' (= kunst, praktijk), maar vooral om 'do' (= weg, principe).

Oprichting Kodokan (1882)

Toen professor Jigoro Kano besloot zijn concept in de praktijk te brengen leefde hij in de Boeddhistische tempel Eishoji. Als eerste stap inviteerde hij enige studenten van het Gakushuin College, waar hij docent was en van de Kobun Gakuin, zijn privé-school voor Engels. Hij gebruikte zijn eigen kamer van 12 tatamis (5,49 x 3,66 meter). Zo werd de Kodokan opgericht in 1882.

De Kodokan begon in de loop van dat jaar met 22 leerlingen, waarvan er vier beroemd werden: T. Tomita, de eerste leerling van Jigoro Kano; Y. Yamashita, die het judo in de V.S. bracht (1903) en o.a. als leerling had president Theodore Roosevelt; S. Yokohama, die met zijn enorme techniek en kracht in de wedstrijden tegen de 'Jiu-jitsu-ryu' de bijnaam 'de duivel' ('oni') kreeg; S. Saigo, die met zijn 'yama-arashi' opzien baarde.

Kano zocht geen publiciteit bij zijn studie van het judo en gebod zijn leerlingen om gevechten met andere scholen te vermijden.

Na enkele provocerende uitdagingen, die uitliepen op duidelijke overwinningen van S. Saigo en T. Tomita op hun tegenstanders, kon een openlijke confrontatie niet langer uitblijven.

Erkenning Kodokan (1886)

Op een door de nieuwe hoofdcommissaris Mishima speciaal bijeengeroepen toernooi, vermoedelijk op 10 juni 1886, kwam op het hoofdbureau van politie te Tokyo het Kodokan-team te staan tegenover 15 bekende jiu-jitsu-vechters.

Het Kodokan-judo bewees zijn superioriteit door in die ontmoeting 15 overwinningen te behalen en 2 onbesliste partijen te maken. Dat eclatante succes en andere opmerkelijke resultaten veranderden de publieke opinie tenslotte ten gunste van het judo en gaf daar aan een hechte basis.

Jiu-jitsu-scholen bestaan nog steeds in Japan, maar hun conservatisme en dogmatisch individualisme houden hen in een statische positie, overschaduwd door het steeds progressieve judo.

In augustus 1888 verklaarde Jigoro Kano: 'In onze Kodokan hebben wij een geheel nieuwe kunst ontwikkeld, onafhankelijk van al de oude 'ryu'; wij hebben slechts basiselementen van die scholen gebruikt. Daarom noemen wij onze kunst eenvoudig Kodokan-judo en niet school 'zo' of 'zo '. Iedere school heeft zijn geschiedenis en ontwikkeling. Kodokan-judo heeft geen oorsprong; het is uniek in de wereld'.

Verspreiding van het judo

Naast enige professoraten bekleedde Jigoro Kano diverse functies in de sector van het onderwijs. In 1889 ging hij naar Europa om daar de methoden van onderwijs te bestuderen.

Op 26 februari 1899 arriveerde Yukio-Tani in Londen, gevolgd door S.K. Uyenishi in 1900, Taro Mikaye enige jaren later en Aiktarō Ohno in 1905. In mei 1906 arriveerde de later zo bekend geworden Gunji Koizumi, die in 1918 met Y. Tani in Londen de 'Budokwai' oprichtte. Met uitzondering van de twee laatstgenoemden waren in 1911 allen weer uit Engeland verdwenen.

In 1903 ging Y. Yamashita naar de V.S. en gaf ondermeer onderricht aan president Theodore Roosevelt.

Enkele Engelsen en Fransen traiden in de Kodokan en brachten de kennis mee naar hun land.

In Japan werd rond 1900 het judo op de middelbare scholen en de universiteiten ingevoerd als onderdeel van de lichamelijke opvoeding.

Reorganisatie Kodokan (1909)

Het onderricht in die tijd werd als een soort 'zending' beschouwd; leerlingen werden toegelaten voor de nominale kosten of gratis en in sommige gevallen kregen zij zelfs kost en inwoning. De Kodokan maakte geen kosten en de kleding werd gratis geleverd. Toen professor Jigoro Kano nog vrijgezel was waren zijn persoonlijke uitgaven gering, maar de onderhoudskosten van de Kodokan, alsmede de voeding van diverse van zijn leerlingen, werden niet gedekt door zijn inkomen. Daarom moest hij vaak vertaalwerk (uit het Engels) aannemen om de tekorten te kunnen opvangen.

Toen dat niet langer ging besloot Jigoro Kano tot reorganisatie en in mei 1909 werd bij de Kodokan voor het eerst inschrijfgeld en contributie geheven. De leiding werd verzorgd door een uitgebreide staf. In 1911 werd een afdeling 'opleiding judoleraren' opgericht, die nu niet meer als zodanig bestaat.

Begin huidige ontwikkeling (1922)

In 1922 voltooide Jigoro Kano zijn systeem met ondermeer katame-waza. De 'Kodokan Raad van Yudansha' werd ingesteld en de 'Kodokan Culturele Gemeenschap' werd gevestigd met de leuzen:

SEIRYOKU-ZEN'YO:
maximum efficiënt gebruik van lichaam en geest.

JITA-KYOEI:
algemeen wederzijds welzijn en weldaad.

Seiryoku zen'yo geeft de essentie van judo's rationele kenmerk weer. 'Seiryoku' verwijst naar de mentale en fysieke krachten en 'zen'yo' betekent het goed gebruiken hiervan. Tezamen betekent 'seiryoku zen'yo' het gebruiken van ieders eigen mentale en fysieke krachten om zo lonende doelen het meest efficiënt te volbrengen. Dit wil zeggen, om een taak (fysisch of anders) uit te voeren, zal er een precieze mogelijkheid (of timing) zijn waarop iemands prestatie het meest efficiënt kan worden uitgevoerd. De judotraining is er om meester te worden in het attent worden om zulke gelegenheden te detecteren, en dat moment aan te pakken om zo jezelf aan te wenden om je eigen krachten het meest efficiënt te gebruiken. Dit principe van maximum efficiëntie vereist bovenal orde en harmonie en dit kan alleen bereikt worden door wederzijdse hulp en concessie, leidend tot wederzijds welzijn en weldaad, 'jita-kyoei'. Het is van belang hierbij op te merken dat gesproken wordt over 'wederzijds': het judo moet dus altijd en voor beide (alle) partijen een goede uitkomst hebben. Er moet dus altijd sprake van een win-win situatie zijn!

In 1909 werd professor Jigoro Kano lid van het 'Internationaal Olympisch Comité' en bezocht, beginnend met de 5e Olympische Spelen in Stockholm (1912) alle volgende Olympische Spelen waaronder de 9e in Amsterdam in 1928.

Toen hij daarvan terugkwam had hij voor het eerst de hoop dat judo eens op de Olympische Spelen zou komen.

Op de I.O.C.-vergadering in 1938 te Cairo slaagde Kano erin Tokyo aangewezen te krijgen voor het houden van de 12e Olympische Spelen. Dat was het laatste wat deze opmerkelijke man, klein van stuk, maar van uitzonderlijk formaat op velerlei gebied, voor de internationale sport kon doen. Deze 'vader' van de lichamelijke opvoeding en de sport in Japan en grondlegger van het judo overleed aan longontsteking op de terugreis van Cairo naar Japan aan boord van het S.S. 'Hikawa Maru' op 4 mei 1938.

De onbeschreven periode (1938 - 1945)

Na het plotseling overlijden van professor Jigoro Kano werd N. Jiro de tweede president van de Kodokan (1938 - 1946). Door de omstandigheden van de Tweede wereldoorlog kreeg het judo een ernstige terugslag, niet alleen in Japan, maar ook elders in de wereld.

Herleving van het judo

Na de oorlog steeg het enthousiasme voor judo hoog door geheel Japan. De eerste judo-kampioenschappen werden gehouden in 1948. De 'All Japan Judo Association' werd opgericht in 1949.

In Europa werd in 1948 de 'Europese Judo Unie' (E.J.U.) (weer) opgericht en de 'Internationale Judo Federatie' (I.J.F.) kwam tot stand in 1953. Als gevolg daarvan werden in Tokyo de eerste Wereldkampioenschappen judo gehouden in 1956 en de tweede in 1958. Bij de derde Wereldkampioenschappen in 1961 werd de Japanse wedstrijdhegemonie in Parijs doorbroken door Anton Geesink, die aldaar wereldkampioen judo werd, in 1964 Olympisch goud (alle categorieën) verwierf in Tokyo en zijn tweede wereldtitel (zwaargewicht) behaalde in 1965 in Rio de Janeiro.

Willem Ruska prolongeerde die Nederlandse successen door zijn wereldkampioenschap zwaargewicht in 1967 in Salt Lake City en in 1971 in Ludwigshafen (zwaargewicht) en dan nog eens tweemaal goud (zwaargewicht en alle categorieën) bij de Olympische Spelen in 1972 in München.

Voor alle resultaten nadien behaald, raadpleeg de JBN website :

<https://www.jbn.nl/kenniscentrum/topsport/eregalerij>